

kamariin, jonka tuli tiedustella kaupungininsinöörin mielipidettä asiasta. Lausunnossaan tämä huomautti, että hän ottaen huomioon teatteritaloa lähinnä olevien rakennusten vähäisen korkeuden ja niiden etäisyyden teatterista sekä koska teatteritalon ympärille tulisi puuistutuksia, piti rautaluukkujen asettamista jotenkin tarpeettomana. Jos ne sijoitettaisiin ikkunain ulkopuolelle, ne sitäpaitsi suuresti rumentaisivat osaa teatterin julkisivuista; jos ne taas asetettaisiin ikkunain sisäpuolelle, niistä ei olisi tarkoitettua hyötyä, vaan ne tulipalon sattuessa päinvastoin voisivat olla esteeksi tulensammutustyölle. Sen varalta, että luukut tulisivat ikkunain ulkopuolelle, kaupungininsinööri kuitenkin antoi eräitä ohjeita siitä, miten ne sopivimmin olisi järjestettävä. Rahatoimikamarin pääasiallisesti yhdyttyä kaupungininsinöörin käsitykseen valtuusto kamarin ehdotuksen mukaisesti päätti ¹⁾ lausunnossaan ilmoittaa, että koska puheena olevien luukkujen poisjättämisestä ei näyttänyt koituvan mainittavaa vaaraa, tulenvaaran ehkäisemiseksi kun oli ryhdytty erinäisiin muihin varovaisuustoimenpiteisiin, ja ne joka tapauksessa rumentaisivat teatterin julkisivua, kaupunginvaltuusto oli katsonut voivansa oikeuttaa asianomaiset harkintansa mukaan joko asettamaan rakennukseen ikkunaluukut, silloin noudattaen kaupungininsinöörin antamia ohjeita, tai jättämään ne asettamatta.

4. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Toimenpiteitä vesijohdon katselmuksen johdosta. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1878 kaupungin vesijohdon loppukatselmuksen tapahduttua asettanut ²⁾ valiokunnan, jonka tuli ehdottaa, mihin toimenpiteisiin kaupunginvaltuuston olisi ryhdyttävä katselmuksien kertomuksissa ³⁾ esitettyjen, kuuteen kohtaan koottujen huomautusten johdosta. Sen ohessa valtuusto oli antanut ⁴⁾ vesijohtotöiden valvontalautakunnalle tehtäväksi tutkia putkien syvyyttä kaupungin alueelle ennen vesijohdon ostoa lasketuissa putkiverkon osissa.

Otettuaan vastaan katselmuksiasiakirjan, joka käsitti mainitun tutkimuksen tuloksen, valvontalautakunnan laatiman laskelman niistä kustannuksista, jotka aiheutuisivat tutkimuksessa matalammalle lasketuiksi todettujen putkien laskemisesta uudelleen 6 jalan syvyyteen, sekä insinööri R. Huberin Neptun-yhtiön edustajana sanotulle lautakunnalle antaman selityksen, valiokunta vuonna 1879 antoi valtuustolle mietintönsä ⁵⁾ asiasta. Valiokunta lausui siinä m.m., että 1, 2, 4 ja 5 ³⁾ kohdan huomautusten sen mielestä ei tullut aiheuttaa toimenpiteitä; Neptun-yhtiön korjattua niissä esitetyt puutteet ja katselmuksien toimitettua niiden suhteen uuden katselmuksen, joka ei antanut aihetta muistutuksiin, ei mikään estänyt näiden vesijohdon osain hyväksymistä. — Kohdassa 3 lausuttu huomautus, että sekä pääputkiverkko että jakeluputket osaksi oli laskettu toimilupasopimuksessa määrättyä 6 jalan syvyyttä matalammalle, oli toimitetusta tutkimuksesta saanut uutta valaistusta. Oli näet todettu, että ainoastaan 22 % ennen vesijohdon ostoa lasketuista putkista oli 6 jalkaa tai enemmän maanpinnan alapuolella, kun taas 23 % :lla syvyys oli 6 jalasta 5 jalkaan 10 tuumaan, 53 % :lla 5 jalasta 10 tuumaan 5 jalkaan ja 2 % :lla alle 5 jalan,

¹⁾ Valt. pöytäk. 22 p. huhtik. 8 §. — ²⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 349. — ³⁾ S:n s. 350. — ⁴⁾ S:n s. 351. — ⁵⁾ Painettu vuonna 1878 ilman järjestysnumeroa.

että edelleen tämän seikan vain vähäiseltä osalta voitiin otaksua aiheutuneen myöhemmin tapahtuneesta katujen korkeustason järjestelystä tai niiden uudestirakentamisesta sekä että liian matalaan laskettujen putkijohtojen laskemisesta heti uudestaan, vaikkakin kaikkien ennen ostoa laskettujen putkien suhteen hyväksyttäisiin enintään 2 tuumaan nouseva poikkeus säädetystä syvyydestä, olisi kustannuksia lähes 50,000 markkaa. Tämä valitettava tosiasia oikeutti epäilemättä kaupungin kieltäytymään hyväksymästä vesijohtoa sen silloisessa kunnossa. Samoin kuin valvontalautakuntakin valiokunta kuitenkin katsoi, että oli syytä harkita Neptun-yhtiön oikeuttamista vaihtoehtoisesti suorittamaan vahingonkorvausta. Siinä tapauksessa, että katsottiin välttämättömäksi heti laskea putket uudestaan, oli ottaen huomioon, että tämä arkaluontoinen työ oli suoritettava hyvin huolellisesti, ja erikoisesti, jotta kaupungille olisi mahdollista tarpeen vaatiessa laskemalla putket 6 jalkaa syvemmällekin tai peittämällä ne huolellisemmin ja lisäämällä maata saada vielä suuremmat takeet jäätymistä vastaan, paljoo tarkoituksenmukaisempaa, että kaupunki itse suoritti tämän työn kuin että sen teki yhtiö, vaikkapa tarpeellisen valvonnankin alaisena. Tästä järjestelystä johtuva etu tuntui olevan niin tärkeä, että valiokunta epäröimättä ehdotti vahingonkorvauksen vain 30,000—35,000 markaksi eli niin kohtuulliseksi, että yhtiö oman etunsa vuoksi todennäköisesti pitäisi edullisempana maksaa, t.s. antaa kaupungin pidättää vesijohdon maksamattomasta hinnasta tämän määrän kuin suorittaa koskettellut muutostyöt. Valiokunta oli laskenut vahingonkorvausmäärän ainoastaan niiden putkien muuttamisesta, joiden yläpinta ei ollut vähintään 5 jalkaa 10 tuumaa maanpinnan alapuolella, ja tällöin oli myös otettu huomioon, että Bulevardikatu ja Pohj. Esplanaadikatu ja mahdollisesti muitakin katuja oli putkien laskemisen jälkeen tasoitettu uudestaan, mikä oli voinut jonkin verran muuttaa alkuperäistä putkien syvyyttä, minkä ohessa valiokunnan mielestä erinäisten Mäntymäen ja Hakasalmen seutujen putkia koskevien muistutusten ei tarvinnut aiheuttaa toimenpiteitä. Korvausmäärä olisi vähennettävä vesijohdon lopullisen hyväksymisen tapahtuessa suoritettavasta kauppahinnan osasta, 100,000 markasta, ei myöhemmin lankeavasta vakuussummasta. Ellei yhtiö hyväksynyt sovintoehdotusta, ei muu voinut tulla kysymykseen kuin ehdoton vaatimus liian matalalla olevan putkiverkon osan laskemisesta uudestaan. — 6:n muistutuskohdan suhteen, jonka mukaan kaupungin katuja töiden suorittamisen jälkeen ei kaikkialla ollut pantu entiseen kuntoon, valiokunta puolsi valvontalautakunnan vaihtoehtotusta ¹⁾ että asetettaisiin välitysoikeus, jonka tuli määrätä, mitkä katuosuudet yhtiön tuli korjata, sekä työn suorituksen jälkeen tarkastaa ja hyväksyä se. — Lopuksi valiokunta oli sitä mieltä, että vesijohtoa lopullisesti hyväksyttäessä oli nimenomaan pidätettävä kaupungille oikeus ennen viimeisen maksuerän suoritusta ottaa käsiteltäväksi kysymys niistä kustannuksista ja tappioista, jotka kaupungille olivat koituneet vesijohtotöiden valmistumisen viivästymisestä.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ pääasiassa valiokunnan ehdotuksen mukaisesti:

1) katselmusmiesten kertomuksessa vesijohtoa vastaan esitettyjen kuuden muistutuskohdan johdosta olla hyväksymättä johtoa sen silloisessa kunnossa ja tiedoittaa tämän Neptun-yhtiölle samalla ilmoittaen, että

¹⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 351. — ²⁾ Valt. pöytäk. 14 p. tammik. 12 §.

näin ollen vesijohdon kauppasopimuksen mukaan ei voitu maksaa sitä 100,000 markan erää, joka erääntyi, kun vesijohto hyväksyttiin;

2) kehoittaa Neptun-yhtiötä tämän hyväksymisen saamiseksi ensi tilassa:

a) panemaan kuntoon ja ilmoittamaan tarkastettavaksi muistutus-kohdissa 1, 2, 4 ja 5 sekä kohdassa 3 Gumbtähden putkien suhteen esitetyt vesijohdon puutteellisuudet;

b) kohdassa 3 esitettyjen muistutusten johdosta, että putkijohto kaupungissa yli 20,000 jalan todetulta pituudelta ja Eläintarhan rautatiepenkeeseen läheisyydessä ei ollut säädetystä syvyydestä, 6 jalkaa maanpinnan alla, joko ottamaan ylös ja toimilupasopimuksen mukaisesti laskemaan uudestaan kaikki mainitut, liian matalassa olevat putket tai myös valtuustolle ilmoittamaan, että yhtiö oli halukas tarjoamaan kaupungille vahingonkorvaukseksi näistä poikkeamisista 35,000 markkaa ilman että kaupunki oli velvollinen välittömästi käyttämään tätä rahamäärää putkien laskemiseen uudestaan, yhtiön sitävastoin ollessa velvollinen joka tapauksessa vesijohtosopimuksissa määrätyn yhden vuoden hallinta- ja vakuusajan kuluessa laitoksen hyväksymisestä siinä mainituin poikkeuksin omalla kustannuksellaan korjaamaan kaikki viat näissäkin vesijohdon osissa; vahingonkorvausmäärä oli suoritettava vähentämällä se vesijohdon hyväksymisen tapahtuessa erääntyvästä 100,000 markan maksuerästä; sekä

c) 6:n muistutuskohdan johdosta valitsemaan kaksi välitysoikeuden jäsentä, joiden yhdessä kaupungin valitsemain välitysmiesten ja yhteisesti valitun puheenjohtajan kanssa vesijohtosopimusten mukaisesti tuli tarkkoja paikallistutkimuksia suorittaen sekä määrätä ne katuosuudet jotka yhtiön vesijohtotöiden suorittamisen jälkeen oli pantava entiseen kuntoonsa, ja tarkemmin määritellä tämä entinen kunto että myöskin näiden katukorjaustöiden suorittamisen jälkeen tarkastaa ja hyväksyä ne; samoin kuin

3) ilmoittaa Neptun-yhtiölle, että valtuuston joka tapauksessa täytyi vesijohdon vastaisen lopullisen hyväksymisen tapahtuessa ennen viimeisen, 200,000 markan suuruisen kauppahinnan osan maksamista pidättää kaupungille oikeus, jos kaupunki sen hyväksi näki, vaatia yhtiötä korvaamaan ne kustannukset ja vahingot, jotka vesijohdon valmistumisen viivästyminen jo oli aiheuttanut tai vielä saattoi aiheuttaa kaupungille sen johdosta, että vesijohdon käyttö oli osaksi keskeytettävä niiden töiden takia, joita yhtiö saattoi joutua suorittamaan b)-kohdassa mainittujen vesijohdon puutteellisuuksien korjaamiseksi.

Välitysoikeuden jäseniksi kaupunginvaltuusto sen jälkeen omasta puolestaan valitsi ¹⁾ kaupungininsinööri H. Th. Tallqvistin ja vt:n Grönqvistin, Neptun-yhtiö taas ²⁾ kauppias E. J. Willstedtin ja arkkitehti C. G. Hiort af Ornäs.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1878 antaman tehtävän ³⁾ mukaisesti valtuuston valitsevat katselmusmiehet sillävälän yhdessä Neptun-yhtiön valitsemien katselmusmiesten ja katselmusmiesten yhteisesti valitseman puheenjohtajan, oikeusraatimies E. Öhmanin kanssa uudestaan tarkastivat ne vesijohdon osat, joihin muistutukset 1, 4 ja 5 kohdistuivat. Tällöin todettiin tosin erinäisiä vähäisiä puutteellisuuksia, mutta kun niiden korjaaminen lähinnä oli verrattavissa tavallisiin vuosikorjauksiin, katselmusmie-

¹⁾ Valt. pöytäk. 28 p. tammik. 18 §. — ²⁾ S:n 4 p. marrask. 17 §. — ³⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 349.

het ehdottivat, että vesijohto näiden kohtien osalta hyväksyttäisiin ehdoin, että kaupungilla, ellei yhtiö vuoden kuluessa hyväksymisestä ollut korjannut mainittuja puutteellisuuksia, oli oikeus pidättää yhtiön saatavista rahamäärä, joka vastasi kaupungille niiden poistamisesta aiheutuneita kustannuksia. Myöskin v.t. vesijohtohallitus puolsi tätä ehdotusta.

Edellä mainittu valiokunta otti sen jälkeen käsiteltäväkseen kaikki kaupungin ja Neptun-yhtiön väliset vielä ratkaisemattomat kiistakysymykset lukuun ottamatta yhtiön vararikon selvitysmiehen, johtaja R. Herbigin esittämää anomusta, että vesijohdon jäljellä olevasta kauppahinnasta maksettaisiin 100,000 markkaa, mikä kysymys oli jätetty ¹⁾ erityisen välitysoikeuden ratkaistavaksi, ja kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ pääasiallisesti valiokunnan mietinnössään ³⁾ esittämien ehdotusten mukaisesti:

1) että katselmusmiesten 1:ssä, 4:nnessä ja 5:nnessä kohdassa mainitsemat puutteellisuudet eivät estäneet vesijohdon hyväksymistä, kuitenkin edellyttäen, että Neptun-yhtiö korjasi ne vuoden kuluessa lopullisesta hyväksymisestä tai että vakuudeksi maksamatta jätetystä kauppahinnan osasta vähennettiin vastaava rahamäärä;

2) ettei myöskään 2:ssä kohdassa tehty muistutus saanut estää vesijohdon hyväksymistä;

3) että myöskin 3:nnessä kohdassa esitetty muistutus sikäli kuin se koski liian matalaan laskettua putkijohtoa Kuntähden alueella, missä yhtiö myöhemmin oli lisännyt peitemaata, sai raueta;

4) että 3:s muistutuskohhta, sikäli kuin se koski liian matalaan laskettua putkijohtoa kaupungissa ja Eläintarhan rautatiepenkereen läheisyydessä, koska Neptun-yhtiö ei ollut antanut mitään vastausta valtuuston tästä asiasta antamaan, edellä selostettuun esitykseen, oli annettava välitysoikeuden ratkaistavaksi, johon kaupungin tuli valita kaksi jäsentä ja jossa kaupungin tuli vaatia oikeutta saada itse yhtiön kustannuksella laskea kyseiset putkijohdon osat toimiluvan mukaiseen syvyyteen;

5) valita lainopillisesti sivistyneen asiamiehen, jonka tuli edustaa kaupunkia kaikissa vesijohtokysymystä käsittelevissä välitysoikeuksissa, koettaa jouduttaa asiain käsittelyä ja tarkempien ohjeiden saamiseksi kääntäjä valtuuston asettaman vesijohtovaliokunnan puoleen;

6) kehoittaa maistraattia antamaan v.t. vesijohtohallitukselle tehtäväksi aikanaan antaa valtuustolle selvityksen sen korvauksen määrästä, jonka kaupunki voi vaatia vesijohdon valmistumisen myöhästymisestä;

7) samoin kehoittaa maistraattia muistuttamaan rahatoimikamarille, että aikanaan maksettaessa takausvuoden loppuun maksamatta jätettyä kauppahinnan osaa siitä voitiin vähentää korvaus töiden suorituksen viivästymisestä; sekä

8) olla sovinto-oikeudessa vaavimatta Neptun-yhtiön velvoittamista panemaan Vanhankaupungin tullijauhomyllä asianmukaiseen kuntoon.

Edelleen valtuusto valitsi ⁴⁾ edellä 4:nnessä kohdassa mainittuun välitysoikeuteen protokollasihteeri F. J. Pippingin ja valtionkonttorin sihteerin W. Enebergin. Paikkakunnalta muuttaneen kaupungininsinööri Tallqvistin sijaan valittiin sen ohessa sen välitysoikeuden jäseneksi, jonka tuli ratkaista riitakysymys eräiden katujen panettamisesta niiden entiseen kuntoon,

¹⁾ Ks. s. 54. — ²⁾ Valt. pöytäk. 4 p. marrask. 17 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 17. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 18 p. marrask. 15 §.

v.t. kaupungininsinööri F. O. Ehrström sekä viimeksi mainitun välitysoikeuden varajäseneksi vt Sandberg. Kaupungin asiamieheksi kaikkiin niihin välitysoikeuksiin, jotka vesijohtokysymyksen johdosta voitiin asettaa, valtuusto valitsi oikeusraatimies E. Öhmanin.

Myöhemmin ilmoitettiin ¹⁾, että Neptun-yhtiö oli valinnut ensiksi mainitun välitysoikeuden jäseniksi senaatinkamreeri C. Saurénin ja protokollasihteeri N. Björklundin.

Kummankaan välitysoikeuden tuomio ei langennut kertomusvuoden kuluessa.

Vesijohdon ulottaminen rautatiealueelle ja veden anto valtionrautateille. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1877 tiedustelun johdosta ilmoittanut ²⁾, että vesijohdosta toistaiseksi voitiin antaa vettä kaupungissa oleville valtionrautateiden konevarikolle ja konepajoille joko ilman mittausta 6,000 markan kertakaikkisesta vuosimaksusta tai, jos mittauksen mukaiselle toimitukselle annettiin etusija, normaali hinnasta, 80 pennistä 100 ruotsalaiselta kuutiojalalta määrätyin alennuksin. Tämän johdosta rautatiehallitus vuonna 1879 ilmoitti hyväksyneensä edellisen vaihtoehdon edellyttäen, että mainitun vuoden 6,000 markan maksuun sisältyi myöskin korvaus työväenasunnoissa asuvan henkilökunnan tarpeisiin eräästä ulkona olevasta vesihanasta otetusta vedestä. Sen ohessa rautatiehallitus ilmoittaen, että valtionrautateiden alueelle tuleva putkijohto kustannettaisiin yleisin varoin, anoi, että kaupungin toimesta ja sen kustannuksella ensi tilassa rakennettaisiin sisäläpimitaltaan 6 tuuman laajuinen johto It. Henrikinkadulla olevasta pääputkesta Kaasutehtaankatua myöten rautatiealueen raja-viivalle.

Tiedusteltuaan v.t. vesijohtohallituksen mielipidettä kaupunginvaltuusto päätti ³⁾ sen lausunnon mukaisesti myöntyen rautatiehallituksen esitykseen antaa v.t. vesijohtohallitukselle tehtäväksi ensi tilassa laskea kaupungin kustannuksella kyseisen putkijohdon Kaasutehtaankatuun, minkä ohessa rahatoimikamari valtuutettiin tarpeen mukaan vesijohtohallituksen tilauksen nojalla määräämään maksettavaksi enintään 3,500 markkaa merkittäväksi menona vesijohtoa varten otettujen lainavarojen tilille.

Vesipostin järjestäminen vaivaistalon läheisyyteen. Kaupunginvaltuusto oli vuoden 1879 talousarviota järjestettäessä myöntänyt ⁴⁾ 2,000 markan suuruisen arviomäärärahan vesipostin järjestämiseksi työ- ja vaivaistalon tarpeisiin lähelle Kammion polttimoa, mihin asti vesijohto jo oli rakennettu, ja antanut rahatoimikamarille tehtäväksi polttimon omistajain ja Kammion huvila-alueen vuokraajan kanssa neuvoteltuaan antaa asiasta tarkemman ehdotuksen. Paikalla suoritetun katselmuksen jälkeen kamari vesipostin sijoittamisesta mainitulle huvila-alueelle vaaditun runsaan korvauksen takia vastusti sen sijoittamista sinne ja ehdotti sen sijaan, että se 450 markaksi arvioiduin kustannuksin sijoitettaisiin Länt. viertotielle lähelle Töölön puistoon vievän tien veräjää, missä muutkin vedenkuluttajat maksusta voisivat käyttää sitä hyväkseen. — Aikaisemmasta päätöksestään luopuen valtuusto hyväksyi ⁵⁾ kamarin ehdotuksen.

Kalastajasataman järjestäminen Katajanokalle. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1878 päättänyt ⁶⁾ anoa senaatilta, että kaupunginasemakaavan mukaan Katajanokan lounaisrantaan rahapajan alapuolelle tulevan kalas-

¹⁾ Valt pöytäk. 16 p. jouluk. 14 §. — ²⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 278. — ³⁾ Valt. pöytäk. 11 p. maalisk. 4 §. — ⁴⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 353. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 9 §. — ⁶⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 356.

tajaveneiden sataman rakentamisen saisi lykätä toistaiseksi. Vuonna 1879 senaatti myöntyi tähän ja velvoitti samalla läänin kuvernöörin vuoden kuluessa hankkimaan valtuustolta selvityksen sataman perustamiskustannuksista, paikasta, mihin tällainen kalastajaveneiden satama sopivammin ja vähemmin kustannuksin voitaisiin perustaa, samoin kuin täydellisen ehdotuksen niiksi Katajanokan asemakaavan muutoksiksi, joihin valtuusto katsoi olevan syytä. Valtuusto lähetti ¹⁾ sen jälkeen asian rahatoimikamariin, jonka myöskin tuli hankkia siitä kaupungininsinöörin lausunto. — Lausunnossaan tämä m.m. huomautti, että hän ei ollut havainnut pätevien syiden puolustavan kalastajasataman perustamista Katajanokalle, koska sellainen satama ja sen tarkoittama liikenne haittaisivat suurempaa kauppa- ja merenkulkuliikettä, jonka tarpeisiin Katajanokan koko eteläranta olisi varattava, ja koska lisäksi kalastajasatama, jonka äärellä vedensyvyyden täytyi olla keskimäärin vähintään 16 jalkaa, aiheuttaisi perustamiskustannuksia kokonaista 500,000 markkaa. Siihen tuli lisäksi, että Katajanokalla ei missään tapauksessa saataisi sitä kirkkaampaa vettä, jota oli toivottu saatavan kalastajasatamalle, koska Katajanokan rantojen vesi päinvastoin varsinkin keväällä oli paljon sameampaa ja likaisempaa kuin Eteläsataman vesi ylipäänsä. Vastattuaan lausunnossaan niihin huomautuksiin, joita oli esitetty silloista kalastajasatamaa vastaan, kaupungininsinööri esitti, että asianomaiset kaupungin viranomaiset hankkisivat hallitukselta oikeuden saada toistaiseksi tyytyä vanhaan kalastajasatamaan, kunnes se kävi todella liian ahtaaksi. — Omassa lausunnossaan rahatoimikamari täysin yhtyi kaupungininsinöörin esittämiin näkökohtiin ja huomautti sitäpaitsi, että kaupunginasemakaavan mukaan Katajanokalle järjestettävästä kalastajasatamasta tulisi tuntuvasti pienempi kuin vanha kalastajasatama. Ellei sataman säilyttämiseen toistaiseksi entisellä paikallaan myönnytty, kamari ehdotti, että se sijoitettaisiin silloisten kauppa-makasiinien alapuolelle niiden tultua poistetuksi.

Sitten kun asian johdosta syntyneet asiakirjat kaupunginvaltuuston päätöksen ²⁾ mukaisesti oli julkaistu painosta ³⁾, valtuusto otti asian käsiteltäväkseen Katajanokan etelärannan satamalaitureita koskevan kysymyksen ⁴⁾ yhteydessä. Kalastajasataman suhteen valtuusto tällöin viitaten rahatoimikamarin ja kaupungininsinöörin esittämiin syihin päätti ⁵⁾ korkeimmasta paikasta anoa, että kaupunki vapautettaisiin rakentamasta kaupunginasemakaavaan merkittyä kalastaja-alusten satamaa Katajanokalle ja että tähän tarkoitukseen edelleenkin saisi käyttää siihenastista kalastajasatamaa, joka oli tilavampi ja muutenkin, jos se säännöllisesti ruopattiin ja sopivin toimenpitein estettiin katuveden virtaaminen siihen, tuntui tarjoavan aivan yhtä suuret edut, ellei suurempiakin kuin Katajanokan satama.

Lupa laiturin rakentamiseen Merikadulle. Maistraatin pyydettyä kaupunginvaltuustolta lausuntoa kauppiaas F. J. Holmgrenin maistraatille tekemästä anomuksesta, että hänen sallittaisiin rakentaa maihinlaskulaituri Merikadulle, valtuusto ⁶⁾ päätti yhtyä rahatoimikamarin aikaisemmin antamaan lausuntoon, jossa oli puollettu anomusta ehdoin, että laituri ei rumentanut paikkaa ja että hakija piti sen kunnossa niin kauan kuin hän halusi sen säilyttää paikalla, että yleisö sai käyttää laituria maihin-

¹⁾ Valt. pöytäk. 22 p. huhtik. 10 §. — ²⁾ S:n 30 p. syysk. 6 §. — ³⁾ Pain. ilman numeroa. — ⁴⁾ Ks. s. 2 ja seur. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 21 p. lokak. 1 §. — ⁶⁾ S:n 2 p. syysk. 28 §.

laskupaikkana sekä että hakija oli velvollinen omalla kustannuksellaan poistamaan laiturin, jos kaupungin taholta sitä vaadittiin.

Liikenneyhteyden aikaansaaminen Kasarmin- ja Fabianinkatujen välille kaartin maneesin kohdalle. Yleisten rakennusten ylihallituksen pantua vireille kysymyksen m.m. liikennekelpoisen yhteyden aikaansaamisesta Kasarmin- ja Fabianinkatujen välille kaartinmaneesin pohjoispuolelta, kaupunginvaltuusto vuonna 1878 oli läänin kuvernöörille annetussa lausunnossa m.m. huomauttanut ¹⁾, että jos tällainen liikenneväylä oli tarpeellinen valtion omistamien rakennusten kannalta, valtuustolla ei ollut mitään huomauttamista sitä vastaan, että se rakennettiin ja vastedes pidettiin kunnossa valtion toimesta, missä tapauksessa valtuusto, joka ei katsonut Kasarminkadun tasoa voivan sopivasti alentaa, ehdotti, että kalteva ajotie rakennettaisiin kyseisen paikan pohjoisosaan ja jalankulkijoille tarkoitetut kiviportaat sen eteläosaan. Vuonna 1879 maistraatti ilmoitti senaatin velvoittaneen kaupungin viranomaiset ryhtymään toimenpiteisiin rautaisilla kaidepuilla varustettujen kiviportaiden rakentamiseksi kaupungin kustannuksella Kasarminkadulta alas paikalle, jota etelässä rajoitti kaartin maneesi ja pohjoisessa kaartin kasarmin takapiha sekä rautakaiteen järjestämiseksi Kasarminkadulle mainittujen portaiden kohdalle niin pian kuin paikka ylihallituksen toimesta oli tasoitettu.

Tämän johdosta kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ kehoittaa rahatoimikamaria antamaan laatia työn kustannusarvion ja merkitsemään sen mukaisen rahamäärän ehdotukseensa vuoden 1880 yleisiksi töiksi. Mainitun vuoden talousarviota järjesteltäessä valtuusto myönsi ³⁾ 1,200 markan määrärahan tähän tarkoitukseen.

Puistokadun tasoitus. Rahatoimikamari antoi kaupunginvaltuustolle maistraatin päätöksen, jolla kaupunki velvoitettiin kesällä 1879 suorittamaan loppuun Puistokadun tasoitus, jota varten ei ollut määrärahaa merkittynä vuoden talousarvioon ja joka kaupungininsinöörin arvion mukaan vaati n. 5,630 markan kustannuksen. Pitäen suotavana, että katu pian saatiin tasoitetuksi, valtuusto myönsi ⁴⁾ työtä varten tarvittavat varat, mutta päätti samalla maistraatille huomauttaa, että sen tehdessään julkisena järjestysviranomaisena päätöksiä, jotka aiheuttivat kaupungille menoja, joita ei ollut voitu ottaa huomioon talousarviossa, tuli määrätä päätöksen toimeenpanemisen ajankohta niin myöhäiseksi, että kaupungin viranomaiset ehtivät säännöllisellä tavalla, t. s. talousarviota vahvistettaessa joulukuussa päättää varojen hankkimisesta tarkoitukseen. Kunnallispormestari Palmgren pyysi päätöksen teon jälkeen saada merkityksi pöytäkirjaan, ettei hän aikoon vastaanottaa valtuustolta kirjelmiä, jotka sen lisäksi, mikä suoranaisesti kuului asiaan, sisälsivät maistraatille annettuja sen tehtäviä koskevia muistutuksia.

Lastenodinkadun tasoitus. »Arbetarenes i Helsingfors byggnads aktiebolag» nimiselle yhtiölle Ruoholahdenkadun varrelta vuokratun alueen ⁵⁾ tonttijakoa koskevan kysymyksen käsittelyn yhteydessä kaupunginvaltuusto yhtiön toimikunnan anomuksesta ja rahatoimikamarin sitä puollettua päätti ⁶⁾ merkitä kaupungin tulevan vuoden menoarvioehdotukseen määrärahan uuden, Lastenodinkaduksi nimitetyn kadun tai tien rakentamiseksi tälle alueelle. Tämän johdosta merkittiin tarkoitusta varten määrä-

¹⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 358. — ²⁾ Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 18 §. — ³⁾ S:n 19 p. jouluk. 4 §. — ⁴⁾ S:n 11 p. maalisk. 8 §. — ⁵⁾ Ks. s. 6. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 13 p. toukok. 7 §.

raha kamarin talousarvioehdotukseen, mutta maistraatti poisti sen ehdotuksestaan, eikä valtuustokaan talousarviota järjesteltäessä ottanut ¹⁾ sitä kaupungin vuoden 1880 menosääntöön.

Venäläistä teatteritaloa ympäröivän paikan tasoittaminen. Luovuttaessaan paikan venäläisen teatteritalon rakentamista varten kaupunginvaltuusto oli m.m. määrännyt ²⁾, että teatterin ympärille oli sen kustannuksella järjestettävä puu-istutuksia kaupungin viranomaisten tarkempien ohjeiden mukaisesti. Sen johdosta teatteritalon rakennustoimikunta anoi maistraatilta lupaa paikan tasoittamiseen komitean rakennusmestarin komitean toimeksiannosta laatiman ehdotuksen mukaisesti. Maistraatti antoi tämän valtuuston tarkastettavaksi ja valtuusto lähetti ³⁾ sen rahatoimikamariin. V.t. kaupunginpuutarhuri L. A. Jernström, jolta kamari sen jälkeen pyysi asiasta lausuntoa, puolsi ehdotusta erinäisin muutoksin, jotka m.m. koskivat ehdotukseen sisältyvien puiden välimatkaa ja joihin kamari yhtyi. — Asiaa esiteltäessä valtuusto puolestaan päätti ⁴⁾ hyväksyä toimikunnan ehdotuksen muutoksitta.

Punanotkon puistikon tasoitus. Rahatoimikamari esitti, että kaupunginvaltuusto myöntäisi määrärahan Korkeavuoren-, Kasarmin-, Ulriikaporin- ja Etel. Punanotkonkadun välisen n.s. Punanotkon puistikon tasoituksen loppuunsaorittamiseen. Valtuusto pani asian toistaiseksi pöydälle ⁵⁾ eikä ryhtynyt sitä käsittelemään vuoden varrella.

Rautatien torin kiveäminen. Talousarviovaliokunnan ehdotuksesta ⁶⁾ kaupunginvaltuusto päätti ⁷⁾ vuoden 1880 talousarvion järjestelyn yhteydessä anoa senaatilta, että Rautatien torin täydellisen kiveämisen, jonka senaatin aikaisemman määräyksen ⁸⁾ mukaan tuli olla loppuun suoritettu ennen mainitun vuoden loppua, sai vielä lykätä toistaiseksi.

Forsbyn tilan tienkunnossapitovelvollisuus. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1878 kehoittanut ⁹⁾ rahatoimikamaria ottamaan selville, mistä syystä Forsbyn tilan tieosuuden kunnossapitokustannukset olivat olleet huomattavan suuret, sekä antamaan lausunnon niiden supistamismahdollisuuksista ja erittäinkin siitä, voitaisiinko jako, jossa mainitun tilan omistajalle oli määrätty tilan tuottoon verrattuna erittäin raskas tienkunnossapitovelvollisuus, saada muutetuksi. Samalla valtuusto oli pyytänyt tietoa siitä, mihin sitoumuksiin kaupunki tilan omistajana oli suostunut sen kuoletuslainan maksamisesta, jonka Helsingin pitäjän tilanomistajat olivat saaneet valtiolta viertoteiden rakentamiseksi sinne.

Hankittuaan kaupungininsinöörin lausunnon rahatoimikamari kaupunginvaltuustolle antamassaan lausunnossa ilmoitti, että Forsbyn tilan tieosuuden melko kalliit kunnossapitokustannukset aiheutuivat siitä, että tie oli pidetty lähinnä viertotiehen verrattavassa kunnossa. Näiden kustannusten vastapainoksi kamari ehdotti, että kaupunki, jolla vuonna 1863 annetun käskykirjeen mukaan »paljaan maan aikoina» oli oikeus kantaa viertoteiden käyttämisestä 4 penniä jokaiselta hevoselta ajoneuvoineen, anois oikeutta tämän maksun korottamiseen 5 penniin. Kamari ei arvellut olevan mitään toiveita lievennyksen aikaansaamisesta kunnossapitovelvollisuuteen, joka perustui senaatin vuonna 1827 tekemään päätökseen, nimenomaan koska kaupungilla oli oikeus viertotiemaksun kantamiseen. Edellä

¹⁾ Valt. pöytäk. 19 p. jouluk. 4 §. — ²⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 103. — ³⁾ Valt. pöytäk. 1 p. huhtik. 8 §. — ⁴⁾ S:n 22 p. huhtik. 7 §. — ⁵⁾ S:n 2 p. syysk. 10 §. — ⁶⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 24. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. 19 p. jouluk. 4 §. — ⁸⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 360.

mainitun kuoletuslainan suhteen kamari ilmoitti, ettei Forsbyllä ollut osuutta vastuuseen siitä, mutta sensijaan kyllä kaupungin omistamilla Greijuksen ja Meilansin tiloilla. Velkaan liittyvät velvollisuudet olivat kuitenkin, mikäli ne kohdistuivat kumpaanakin viimeksi mainittuun tilaan, siirretyt näiden vuokraajille. — Kamarin vähemmistö vastusti ehdotusta viertotiemaksujen korottamisesta.

Kaupunginvaltuusto lähetti ¹⁾ asian valiokuntaan, johon tulivat ²⁾ vtt Tallgrén, Grönqvist ja Sanmark, mutta se ei antanut mietintöä kertomusvuoden kuluessa.

Kluuvin kuivattaminen. II kaupunginosan korttelissa n:o 33 sijaitsevan Pohj. Esplanaadikadun tontin n:o 3 omistaja tehtailija F. W. Grönqvist ja saman kaupunginosan korttelissa n:o 34 sijaitsevan Kluuvikadun tontin n:o 2 omistaja sokerileipuri E. J. Löfström olivat ilmoittaneet aikovansa rakennuttaa kivitalot mainituille tonteille. Tämän johdosta ja kun kysymys tulevien rakennusten kivijalan korkeudesta läheisesti liittyi aikaisemmin vireille pantuun kysymykseen ³⁾ Pohj. Esplanaadikadun ja n.s. Keski-esplanaadin tason korottamisesta sekä n.s. Kluuvin kuivattamisesta, kaupungininsinööri H. Th. Tallqvist teki rahatoimikamarille viimeksi mainittua koskevan esityksen huomauttaen siinä m.m., että Kluuvi-, Aleksanterin- ja Mikaelinkatujen varrella sijaitsevat korttelit n:ot 33, 34, 35 ja 36 olivat ainoastaan 4½—5½ jalkaa meren matalan vedenkorkeuden yläpuolella Rautatientorin ja ratapihankin kohotessa 6—7 jalkaa sen yli. Siten oli muodostunut alanne eli kuoppa, josta pintavesi ainoastaan maan alitse voi laskea Töölönlahteen. Tämän helpottamiseksi puusta rakennetut väliaikaiset laskukanavat olivat epätiiviit, liian matalaan asetetut ja jäätyivät ankarammalla pakkasella, minkä johdosta ne ennen pitkää oli tuomittava pois käytännöstä. Eräässä aikaisemmassa lausunnossa ⁴⁾ kaupungininsinööri tosin oli huomauttanut, että Kluuvin kuivattaminen ja puhtaanapito näytti olevan aikaansaataavissa ainoastaan järjestämällä keinoitekoinen lasku ja että sitä varten olisi mieluummin Kaisaniemeen järjestettävä pumppulaite. Oli kuitenkin olemassa toinenkin keino, nim. täytemaan lisääminen siten, että kanavat saivat riittävän luonnollisen kaltevuuden. Jos edelliselle vaihtoehdolle annettiin etusija, olisi säännöstelyallas sijoitettava johonkin Kluuvin matalimmista kohdista, esim. sokerileipuri Löfströmin tontille, joka kaupungin senvuoksi olisi lunastettava. Pumppulaitteen sijoittamisesta sinne eikä esim. Kaisaniemen puistoon olisi esim. se etu, että tuloputket voitaisiin rakentaa säteittäisesti allasta kohti eikä tarvittaisi mitään suurempaa kerääjäkanavaa. Kluuvin vesi voitaisiin sieltä viemäriputkea myöten painaa Fabianinkadun alla olevaan Eteläsatamaan laskevaan viemärikanavaan. Pumppulaitteen, altaan, painoputken ja Kluuvi-, Mikaelin-, Aleksanterin-, Hakasalmen-, Pohj. Esplanaadi- ja Kaivokatu- sekä Rautatientorin alle tulevien mitoiltaan pienempien kanavain rakentamisesta voitiin arvioida pyöreän luvuin aiheutuvan kustannuksia 180,000 markkaa, mistä puolet tuli pumppulaitteen ja altaan osalle. Jos taas toinen vaihtoehto, maan täyttäminen, katsottiin edullisemmaksi, jäivät kaikki pumppulaitteen käyttökustannukset pois ja saavutettiin terveydellisessä suhteessa se etu, että pohjavedentaso aleni syvemmälle maan pinnan alapuolelle, mikä Kluuvissa, jonka maan pintakerrokset suurelta osalta olivat syntyneet

¹⁾ Valt. pöytäk. 9 p. jouluk. 4 §. — ²⁾ S:n 17 p. jouluk. 3 §. — ³⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 356 ja seur. sekä 362. — ⁴⁾ S:n s. 362.

kaikenlaisista sinne ajetuista jätteistä, oli erityisen suotavaa. Kysymykseen, oliko Kluuvin korottaminen maata lisäämällä mahdollista, oli epäilyksittä vastattava myöntävästi. Osoittaakseen, mihin korkeustasoon sikeläiset kadut olisi korotettava, jotta kanavien kaltevuus niiden pohjan ollessa n. 7 jalkaa maanpinnan alapuolella vielä olisi vähintään 1: 1,500, t.s. riittävän suuri, jotta ne ainakin ajoittain vesijohtovedellä huuhdeltuina voitaisiin pitää vapaina kerrostumista, kaupungininsinööri oheisti profiileja kaduista ja niiden varrella olevien rakennusten kivijaloista. Näistä profiileista, jotka oli laadittu vartavasten toimeenpannun punnituksen perusteella, kävi samalla ilmi, missä määrin talot katujen korottamisen johdosta painuisivat niihin. Vain Pohj. Esplanaadikadulla Mikaelin- ja Fabianinkatujen välillä korotusta oli hieman lisätty, jotta saataisiin tasainen kaltevuus mainittujen katujen välille ja vesi Pohj. Esplanaadikadulta ja Kesbiesplanaadilta, joka oli aiottu täyttää samaan korkeuteen, voitaisiin johtaa suoraan Eteläsatamaan. Pihamaita ei ehdottomasti tarvitsisi täyttää samalla kuin kadut korotettiin; ainoastaan kaduilta pihamaille vievien ajoteiden täyttämisen tuli tapahtua sen yhteydessä. Laadittujen profiilien mukaisesti suoritetuista Kluuvin täytetöistä sekä erinäisten tukimuurien rakentamisesta vanhoja puutaloja vastaan ja ensiksi mainittuunkin vaihtoehtoon sisältyvien laskukanavain rakentamisesta nousivat kustannukset n. 160,000 markkaan, yksityisille talonomistajille maksettavia vahingonkorvauksia kuitenkin lukuun ottamatta. — Kaupungininsinööri ei tahtonut nimenomaan antaa etusijaa kummallekaan vaihtoehdolle, mutta korosti sen seikan tärkeyttä, että kerta kaikkiaan saatiin aikaan päätös, jonka mukaan voitiin toimia Kluuvin alueelle rakennettaessa. Pohj. Esplanaadikadun täyttäminen olisi joka tapauksessa toteutettava, koska kysymys Kesbiesplanaadin korottamisesta ja kuivattamisesta sen kautta tulisi ratkaistuksi ja Kluuvin vesiallas supistuisi 310,000 neliöjalkaa, mikä olisi olennainen etu, tapahtuipa Kluuvin kuivataminen sitten miten tahansa.

Kaupunginvaltuusto lähetti ¹⁾ kaupungininsinöörin esityksen valiokuntaan, johon kuuluivat ²⁾ vtt Numell, Wasastjerna, Sanmark, Heimerberger ja Sandberg. Sen jälkeen antamassaan mietinnössä ³⁾ valiokunta yhtyi jälkimmäiseen edellä selostetuista Kluuvin kuivattamista tarkoittavista vaihtoehtoista kaupungininsinöörin esittämien syiden perusteella sekä koska arvokkaan tontin vaaraminen kyseiseen tarkoitukseen ja suuren likaveden kerääjältaan sijoittaminen tänne kaupungin tiheimmin asuttuun kaupunginosaan oli tuntunut valiokunnasta huonosti harkitulta, mihin tuli lisäksi, että täyttämistyö voitiin suorittaa vähitellen, joten se rahallisesti tulisi kaupungille vähemmän rasittavaksi. Ensi sijassa olisi suoritettava Pohj. Esplanaadikadun täyttäminen; se vähentäisi huomattavasti Kluuvin vesiallasta ja ehkäisisi m.m. ajoittain ankarilla sateilla sattuvat Kluuvikadun tulvimiset. Tämän työn suorittamista kohtasi kuitenkin se vaikeus, että eräs pieni rakennus Pohj. Esplanaadikadun talossa n:o 29 joutuisi osaksi maanpinnan alapuolelle. Koska tämä rakennus tukimuureja rakentamalla voitaisiin suojata ja siihen rakentaa sopiva porras-alaskäytävä, oli omistajan taholta tuskin kuitenkaan odotettavissa mainittavaa korvausvaatimusta. Edellyttäen että omistajan kanssa voitiin saada aikaan huokea

¹⁾ Valt. pöytäk. 11 p. maalisk. 7 §. — ²⁾ S:n 21 p. maalisk. 6 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 11.

sopimus, ellei hän ollut suostuvainen purkamaan rakennustaan ja rakentamaan sen paikalle kivitaloa, oli mainittu katu niin pian kuin kaupungin varat sen sallivat täytettävä täyteen korkeuteen. Tämän työn yhteydessä olisi viemärikanava, joka vei Fabianinkadun kulmasta Eteläsatamaan, jatkettava Mikaelinkadun kulmaan asti ja sieltä edelleen It. Henrikinkadulle. Siten saataisiin, kun viemärikanavan rakentaminen koko Henrikinkatuun jo oli päätetty, Kluuvin vesiallas kokonaan suljetuksi. Muiden Kluuvin katujen täyttäminen sekä niiden lopullinen kanavoiminen voi jäädä toistaiseksi, sitäkin suuremmalla syyllä, koska kaupunki ei näyttänyt voivan välttää kohtuullisen korvauksen maksamista talojen omistajille niistä haitoista ja suoranaista vahingoista, jotka heille tulivat täyttämisestä koitumaan. Jos työ suoritettiin vähitellen parin tai kolmen vuosikymmenen kuluessa, tulisivat todennäköisesti monet niistä rakennuksista, joita heti tapahtuva maan lisääminen vahingoittaisi, sillävälän korvatuiksi uusilla, ja kun talon-omistajat saisivat tietää, mihin tasoon kadut vastedes aiottiin korottaa, voisivat he hyvissä ajoin ryhtyä siitä aiheutuviin järjestelyihin, m.m. myöskin rakennuksia korjattaessa. Vanhat puukanavat voivat valiokunnan käsityksen mukaan auttavasti toimia vielä jonkin aikaa eteenpäin, ja erältä osilta niitä voitiin täydentää. Sen ohessa valiokunta huomautti, että oli välttämätöntä löytää Kluuvin pääaltaalle toinen päälaskuväylä kuin Rautatien ja rautatiepenkeren alitse Töölönlahteen johtava. Edellyttäen, että valtionrautatiet ottivat osaa työn suorituskustannuksiin, valiokunta puolsi uuden laskukanavan järjestämistä Kluuville, kanavan, joka ulottuisi Mikaelinkadulta Rautatien poikki, Wilhelmsbadin tontin kautta, Kaisaniemen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan halki ja laskisi mereen jonkin verran Pitkäsillan länsipuolella, missä vesi oli syvempi ja alituisesti virtaavassa liikkeessä. Tämän viemäri tulisi Kaisaniemen koilliskulmassa yhtyä siihen kanavaan, joka oli ajateltu johdettavaksi Nikolainkadulta klinikkain välisen notkon poikki sekä edelleen Kaisaniemen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan kautta Töölönlahden suuhun. Tätä uutta päälaskuväylää koskeva lopullinen päätös olisi kuitenkin tehtävä vasta sen jälkeen kun maasto oli alustavasti tutkittu, kustannusarvio laadittu ja sopimus tehty rautatiehallituksen kanssa. Lopuksi valiokunta oli sitä mieltä, että jos ehdotus Kluuvin asteettaisesta täyttämisestä hyväksyttiin, oli saatava lupa erinäisiin poikkeuksiin rakennusjärjestyksestä sinne tuleviin uudisrakennuksiin nähden.

Hyväksyen valiokunnan ehdotuksen sen kaikilta osilta kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾:

että Kluuvin kuivattaminen oli suoritettava täyttämällä kadut kaupungininsinöörin ehdottamaan tasoon sellaisin pienehköin muutoksin, joita uuden päälaskujohtoon rakentaminen Kluuvin vesialtaalle Kaisaniemen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan kautta saattoi aiheuttaa, sekä että tämä korkeustaso oli vahvistettava noudatettavaksi vastedes rakennettaessa uudisrakennuksia Kluuvin alueelle;

että Pohj. Esplanaadikatu oli täytettävä täyteen korkeuteensa niin pian kuin kaupungin varat sen sallivat ja tällöin rakennettava Kluuvikadulle loivasti kalteva ajotie sekä ensiksi mainitun kadun kulmasta Eteläsatamaan johdettu viemärikanava ulotettava Mikaelinkadun kulmaan asti;

¹⁾ Valt. pöytäk. 20 p. toukok. 5 §.

että muiden Kluuvin katujen täyttäminen oli suoritettava vähitellen, sikäli kuin nämä kadut kivettiin uudestaan, kaupungininsinöörin kulloinkin määräämään tasoon;

että Kluuvin alueella olevat puiset viemärijohdot oli toistaiseksi ja kunnes Kluuvin katujen täyttäminen oli loppuun suoritettu, pidettävä välttävissä kunnossa ja niitä sopivassa tilaisuudessa mikäli mahdollista täydennettävä;

kehoittaa kaupungininsinööriä sen jälkeen kun alueen vaakitus oli toimitettu, antamaan lausunnon ynnä suunnitelman, profiilin ja kustannusarvion päälaskujohdon rakentamisesta Kluuville Wilhelmsbadin tontin ja Kaisaniemen puiston kautta siten, että se viimeksi mainitun puiston koillis-kulmassa yhtyisi siihen kanavaan, joka mahdollisesti päätettiin rakentaa Nikolainkadulta klinikkain välitse, Kaisaniemen ja Kasvitieteellisen puutarhan kautta ja laskisi mereen jonkin verran Pitkäsillan länsipuolella, sekä viimeksi mainitun kanavan lopullista suunnitelmaa laatimissaan kiinnittämään riittävästi huomiota siihen, että sen viimeisen osan piti voida olla myöskin Kluuvin vesialtaan pääviemärinä; sekä

anoa maistraatilta, että maistraatti asianomaisesta paikasta hankkisi luvan sellaiseen poikkeamiseen rakennusjärjestyksen 25 ja 38 §:n määräyksistä, että rakennettaessa uudisrakennuksia Kluuvin alueelle sitä kivijalan osaa, joka joutui vastaisen kadunpinnan alapuolelle, ei tarvinnut tehdä hakatusta kivistä ja että sellaisten talojen ulkoportaat väliaikaisesti saivat ulottua niin kauas jalkakäytävälle kuin mukavan sisäänkäynnin järjestämiseksi oli tarpeellista.

Sitten kun eräät talonomitajat, joiden taloihin katujen korotus tuli vaikuttamaan, kahdessa läänin kuvernöörille annetussa kirjelmässä olivat valittaneet edellä mainitusta päätöksestä, kuvernööri vaati valtuustolta selitystä näiden valitusten johdosta. Valituskirjelmät valtuusto lähetti ¹⁾ rahatoimikamariiniin, jonka tuli hankkia asiasta lausunto v.t. kaupungininsinööri F. O. Ehrströmiltä ja sen jälkeen lähettää se ynnä oma lausuntonsa valtuustolle.

Koska valitus oli laillisen ajan kuluessa esitetty, maistraatti ilmoitti ²⁾, ettei se ollut katsonut voineensa toistaiseksi panna kyseistä päätöstä täytäntöön eikä myöskään ryhtyä toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi poikkeamisiin edellä mainituista rakennusjärjestyksen määräyksistä.

Kaupungininsinööri Tallqvist, joka sen jälkeen erosi ³⁾ kaupungin toimesta, oli kuitenkin laatinut kolme vaihtoehtotusta Kluuvin vesialtaan pääviemäriksi niihin liittyvine profiileineen ja kustannusarvioineen, nimittäin: 1) Kluuvi-, Aleksanterin- ja Mikaelinkatujen, Rautatien ja rata-pihan alitse Töölönlahteen, 2) Kluuvi-, Aleksanterin- ja Mikaelinkatujen, korttelin n:o 39, Kaisaniemen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan alitse Töölönlahteen Pitkäsillan kohdalle sekä 3) Rautatien, Mikaelin-, Aleksanterin-, Kluuvi- ja Pohj. Esplanaadikatujen sekä Kauppatorin alitse Eteläsatamaan sikäläisen pohjoisen venevalkaman itäpuolelle. Näistä vaihtoehtoista insinööri Tallqvist esittämiensä syiden nojalla puolsi toteutettavaksi viimeksi mainittua, jonka kustannukset hän oli arvioinut 49,450 markaksi ja johon rahatoimikamarikin yhtyi.

Kaupunginvaltuuston lähetettyä ⁴⁾ esityksen edellä mainittuun valio-

¹⁾ Valt. pöytäk. 2 p. syysk. 3 §. — ²⁾ S:n s:n 27 §. — ³⁾ Ks. s. 81. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 2 p. syysk. 14 §.

kuntaan tämä antoi asiasta uuden mietinnön¹⁾. Valiokunta luopui siinä aikaisemmin lausumastaan mielipiteestä, että pääviemäri olisi johdettava Kaisaniemen puiston kautta Töölönlahteen Pitkäsillan kohdalle, ja yhtyi insinööri Tallqvistin puoltamaan vaihtoehtoon. Mietintö päättyi esitykseen, että valtuusto päättäisi:

hyväksyä ent. kaupungininsinööri Tallqvistin vaihtoehdossa n:o 3 esittämän ehdotuksen, jonka mukaan Kluuvin vesialtaan päälaskuviemäri rakennettaisiin Rautatien torin, Mikaelin-, Aleksanterin-, Kluuvi- ja Pohj. Esplanaadikatujen sekä Kauppatorin alitse Eteläsatamaan;

että Pohj. Esplanaadikadun ja Kauppatorin kohdalle tuleva osa mainittua viemäriä oli rakennettava mainitun kadun täyttämisen yhteydessä, mutta muut osat työstä jätettävä, kunnes erinäisten Kluuvin katujen aseteellinen täyttäminen oli tapahtunut; sekä

pyytää rahatoimikamarilta ja v.t. kaupungininsinööri Ehrströmiltä lausunnot siitä, voisiko Kluuvin viemärijohdon suunnan siten muututtua Pohj. Esplanaadikadulle riittää alempi korkeustaso kuin miksi valtuusto aikaisemmin oli sen vahvistanut, ilman että alennus vaarantaisi täyttämisen tarkoituksen saavuttamista.

Tätä mietintöä esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti²⁾, ennenkuin asiassa muihin toimenpiteisiin ryhdyttiin, rahatoimikamarin välityksellä pyytää v.t. kaupungininsinööriltä lausunnon siitä, kohoaisivatko 3:n vaihtoehdon mukaisen viemärin rakentamiskustannukset, jos se ulotettaisiin Katajanokan kanavaan saakka.

Viemärijohdon rakentaminen Nikolainkadulta Töölönlahteen. Kaupunginvaltuusto oli vuoden 1879 talousarvion järjestelyn yhteydessä myöntänyt³⁾ viemärijohdon rakentamiseksi Nikolainkadulta korttelien n:o:t 44 ja 42, Kaisaniemen puiston ja Kasvitieteellisen puutarhan kautta Töölönlahteen Pitkäsillan kohdalle 11,400 markan määrärahan, joka vastasi arvioitujen rakennuskustannusten puolta määrää, ja samalla antanut rahatoimikamarille tehtäväksi tiedustella yleisen sairaalan hallitukselta, yliopistolta ja venäläisen sotilassairaalan hallitukselta, olivatko ne halukkaat ja miten suurella määrällä ottamaan osaa näihin kustannuksiin. Kaupungininsinöörin kamarin tiedustelun johdosta ilmoitettua, että sairaalahallituksen alueelle tulevan johdon osan kustannukset oli arvioitu 4,746 markaksi, yliopiston hallussa olevalle alueelle tulevan osan 5,120 markaksi, venäläisen sotilassairaalan tontille tulevan osan 2,110 markaksi ja kaupungin omalle maalle tulevan johdon osan kustannukset 10,824 markaksi, kamari lähetti edellä mainituissa tarkoituksessa kirjelmät yleisen sairaalan hallitukselle, yliopiston konsistorin talousjaostolle ja läänin kuvernöörille. Tämän johdosta sairaalahallitus ilmoitti, että senaatti sen esityksestä oli myöntänyt kanavan rakentamista varten yleisistä varoista enintään 4,746 markan suuruisen avustuksen, ja talousjaosto, että yliopisto suostui suorittamaan rakennuskustannuksista 5,120 markkaa ehdoin, että kanavan kunnossapitokustannukset jaettiin edellä mainituissa suhteissa. Venäläisen sotilassairaalan hallitus sen sijaan kuvernöörin ilmoituksen mukaan kieltäytyi osallistumasta kanavan rakentamiskustannuksiin.

Huolimatta siitä, ettei venäläiseltä sotilassairaaltakaan ollut voitu saada avustusta tähän tarkoitukseen, kaupunginvaltuusto rahatoimi-

¹⁾ Valt.pain. asiakirj. n:o 15. — ²⁾ Valt. pöytäk. 16 p. syysk. 14 §. — ³⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 369.

kamarin ehdotuksesta päätti ¹⁾, että puheena oleva viemärijohto rakennettaisiin kertomusvuoden kuluessa ja kaupunki suorittaisi kustannukset, mikäli ne ylittivät valtion ja yliopiston avustukset, sekä että johto vastedes pidettäisiin kunnossa talousjaoston ehdottamalla tavalla.

Viemärijohtoon rakentaminen kaartin kasarmista Eteläsatamaan. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1878 velvoittanut ²⁾ rahatoimikamarin hankkimaan kaupungininsinööriltä lausunnon ja itse lausumaan mielipiteensä sen johdosta, että läänin kuvernööri oli velvoittanut kaupungin antamaan senaatille lausunnon erästä tehdystä ehdotuksesta, joka koski viemärijohtoon rakentamista kaartin kasarmista Fabianinkadun ja Etel. Makasiinikadun alitse Eteläsatamaan. Samalla kaupungille johtotyön suorittamista varten oli tarjottu arvioituja kustannuksia vastaava 8,600 markan koroton laina valtion varoista. Kaupungininsinöörin ja rahatoimikamarin vuonna 1879 asiasta antamien lausuntojen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti ³⁾ antaa laskea mainitun johdon loppukesästä 1879 sekä anoa senaatilta, että kaupunki työn suorittamiseen saisi käyttää tarjotun korottoman lainan, joka maksettaisiin takaisin kahden vuoden kuluessa siitä päivästä lukien, jolloin se oli kaupungille nostettu.

Viemärijohtoon rakentaminen Puistokatuun. Oikeusraatimies E. Berghin maistraatille tekemän anomuksen joka koski viemärijohtoon rakentamista Puistokatuun, kaupunginvaltuusto lähetti ⁴⁾ rahatoimikamariin, mutta tämä ei kertomusvuoden kuluessa antanut siitä lausuntoaan.

Erinäisten viemärijohtojen rakentaminen. Toimistovouti K. J. Nohrströmin y.m. Eerikin-, Annan- ja Yrjönkatujen varrella olevien talojen omistajain maistraatille esittämän anomuksen, että viemärijohto laskettaisiin Annan- ja Yrjönkatujen väliseen Eerikinkadun osaan sekä Yrjönkatuun Eerikin- ja Simonkatujen välille, maistraatti lähetti kaupunginvaltuustolle oheistaen kaupungininsinöörin antaman lausunnon ja oman epäävän lausuntonsa. Lähetettyään ⁵⁾ asian rahatoimikamariin, joka niinkään ehdotti esityksen evättäväksi, kaupunginvaltuusto päätti ⁶⁾, ettei sen tullut antaa valtuustolle toimenpiteen aihetta.

Myöskin tullinhoitaja A. E. Blomstedtin y. m. Vladimirinkadun talojen omistajain anomuksen viemärijohtoon laskemisesta Yrjön- ja Fredrikinkatujen väliseen osaan Vladimirinkatua kaupunginvaltuusto ensin lähetti ⁷⁾ sen rahatoimikamariin epäsi ⁸⁾.

Myöskin erinäisten Vuorimiehenkadun talojen omistajain rahatoimikamariin jättämän ja kamarin puoltaman anomuksen, että mainittuun katuun laskettaisiin pääviemärijohto, kaupunginvaltuusto talousarvion järjestelyn yhteydessä epäsi ⁹⁾ ensin lähetettyään ¹⁰⁾ sen talousarviovaliokuntaan ja tämän annettua siitä talousarviomietinnössään ¹¹⁾ epäävän lausunnon.

Vanhankaupungin myllyn kunnossapitovelvollisuus. Erään kaupungin uutta vesijohtoa koskevan asian yhteydessä kaupunginvaltuusto vuonna 1878 oli lähettänyt ¹²⁾ rahatoimikamariin kysymyksen, joka koski Vanhankaupungin myllyn kunnossapitovelvollisuuden kuulumista kaupungille. Annettuaan tämän johdosta toimittaa katselmuksia myllyrakennuksessa kamari vuonna 1879 esitti, että rakennus ensi tilassa tai viimeistään vuoden

¹⁾ Valt. pöytäk. 13 p. toukok. 6 §. — ²⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 370 — ³⁾ Valt. pöytäk. 28 p. tammik. 10 §. — ⁴⁾ S:n 16 p. jouluk. 6 §. — ⁵⁾ S:n 2 p. syysk. 7 §. — ⁶⁾ S:n 16 p. lokak. 10 §. — ⁷⁾ S:n s:n 11 §. — ⁸⁾ S:n 19 p. jouluk. 4 §. — ⁹⁾ S:n 18 p. marrask. 4 §. — ¹⁰⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 24. — ¹¹⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 350.

1880 kuluessa rakennettaisiin uudestaan insinööri R. Huberin laatiman ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin muutamien kaupungininsinööri H. Th. Tallqvistin ehdottamin supistuksin, sekä että asianomaisesta paikasta anottaisiin myllypaikan hallintaehtoihin sellaista muutosta, että sen kivi-määrän, jolla myllyä siellä oli käytettävä ja joka oli määrätty kahdeksaksi pariksi, ei tarvitsisi ylittää neljää paria. Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ toistaiseksi ainoastaan kehoittaa kamaria tekemään asianomaiseen paikkaan tätä tarkoittavan esityksen sekä vastauksen saavuttua tähän esitykseen ilmoittaa asian valtuustolle lisätoimenpiteitä varten.

Asiaa ei otettu uudestaan käsiteltäväksi vuoden varrella.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Kaupunginkassan tilaa valaiseva taulukko. Rahatoimikamarin kaupunginvaltuustolle lähettämä taulukko, josta ilmeni kaupunginkassan tila joulukuun 31 p:nä 1878, ei antanut ²⁾ valtuustolle toimenpiteen aihetta.

Kaupunginkassan katsastus. Määrättyään ³⁾ kaupunginkassan katsastusmiesten lukumäärän kahdeksi ja varamiesten luvun niinkään kahdeksi kaupunginvaltuusto valitsi ⁴⁾ katsastusmiehiksi vtt Borgströmin ja Edlundin sekä heidän varamieheikseen vtt Laurellin ja Rudolphin.

Katsastusmiesten valtuustolle lähettämät, tammikuun 7 p:nä ⁵⁾, huhtikuun 2 p:nä ⁶⁾, heinäkuun 7 p:nä ⁷⁾ ja lokakuun 4 p:nä ⁷⁾ toimitetuista kaupunginkassan katsastuksista laaditut pöytäkirjat eivät aiheuttaneet toimenpiteitä.

Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastus. Kaupunginvaltuuston määrättyään ³⁾ kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain lukumäärän kahdeksi ynnä yhdeksi varamieheksi valittiin ⁴⁾ mainittuun tehtävään vtt Margelin ja Tallgrén, varamiehenään vt Stenius.

Kaupungin vuoden 1877 tilien tarkastus. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1878 lähettänyt ⁸⁾ valiokuntaan kaupungin vuoden 1877 tilien tarkastuksesta laaditun kertomuksen ynnä asianomaisten viranomaisten sen johdosta antamat selitykset. Valiokunta antoi vuonna 1879 valtuustolle mietintönsä ⁹⁾ tilintarkastuskertomuksessa esitetyistä muistutuksista. Valiokunnan siinä esittämien ehdotusten mukaisesti valtuusto päätti ¹⁰⁾ myöntää vastuuvapauden kunnan koko rahatoimen hoidosta vuonna 1877. Samalla valtuusto valiokunnan ehdotuksesta päätti:

vaatia rahatoimikamarilta selvityksen niiden toimenpiteiden tuloksesta, joihin se oli ryhtynyt saadakseen perityksi maksamattomia biljardimaksuja;

kehoittaa rahatoimikamaria pitämään kaikista kaupungille sopimusten nojalla kertyvistä vuokrista erityistä täydellistä luetteloa, jonka aina tuli olla kamarin konttorin käytettävissä, sekä ehdottomasti ottamaan nämä vuokrat erääntymispäivinä tileissä huomioon ja mahdollisimman pian perimään ne;

velvoittaa rahatoimikamarin ottamaan tileissä huomioon ja toistaiseksi maksamattomina kirjaamaan leskivaimo Johanssonin maksamattoman vuokran eräästä Katajanokan talosta vuodelta 1877;

¹⁾ Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 12 §. — ²⁾ S:n 11 p. maalisk. 5 §. — ³⁾ S:n 28 p. tammik. 17 §. — ⁴⁾ S:n s:n 18 §. — ⁵⁾ S:n s:n 16 §. — ⁶⁾ S:n 2 p. toukok. 5 §. — ⁷⁾ S:n 16 p. lokak. 21 §. — ⁸⁾ Ks. 1875—78 kert. s. 373. — ⁹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 4. —

¹⁰⁾ Valt. pöytäk. 21 p. maalisk. 2 §.